

många lövträden som först fick mest utrymme.

Dekorative träd och buskar, för framtida odling i svenska parker och trädgårdar, är ett av arboretets mål. Ett annat mer närliggande är att dessa träd och buskar ska försköna Lassas Hagar. Särskilt fyra växtsläkten dominerar utrymmet. Magnolior, ekar, rododendron och lönnar kännetecknas av tilltalande växtgestaltning under alla årstider. De är även goda grannar i blandade planteringar. Ingen bestrider värdet av en överväldigande magnolia- eller rododendronblomning, lönnarnas höstfärger, ekars gestaltning eller de vintergröna rododendron med sina olika bladformer. I arboretet planteras allt fler tallar, ädelgranar, cedrar och hemlockar som komplement till de *japonica* från den sydcoreanska ön Ullungdo hittills överlevt utomhus.

japonica från den sydkoreanska ön Ullungdo hittills överlevt utomhus.

odlar bland annat japansk ek, *Quercus serrata* och buskmagnolia, *Magnolia sieboldii*.

Under resorna har påträffats arter som är föga kända i Europa. I grästrakterna mellan Kina, Nordkorea och Ryssland insamlades 1997 ris från en *Salix*-släktning *Chosenia arbutifolia*. Där växande som ett 45 till 50 m högt träd med omkräsen drygt 4 m, nu ca 10 m högt i L.H. Även sägenomspunna växter som lotus och kameelia från nordligt belägna platser odlas med blandade resultat. Lotus kräver ett varmare vatten sommartid än vad vi kan erbjuda. Däremot har vår insamling av kameelia, *Camellia japonica* från den sydkoreanska ön Ullungdo hittills överlevt utomhus.

Dekorativa träd och buskar, för framtida odling i svenska parker och trädgårdar, är

såskilt dess skärgård. Dit har resmålén koncentrerats med undantag för Europa.

Det mest lämpade materialet, som hittills hunnit provodlats minst 15 år härifrån från Nordostasien. Träd och buskar från t ex södra Kurilerna i ryska Fjärran Östern tycks klara sig lika bra som våra inhemska träd. Genom en annan nedslingshistoria är floran där mycket rikare än den skandinaviska. Utan några problem och med god tillväxt har till exempel träd som junimagnolia, *Magnolia obovata*, och kejsarek, *Quercus dentata* drivits upp från frö som insamlades på ön Kunashir. Det är två extraordinärt vackra arter hämtade på sina nordligaste kända växtplatser och tillsynes de hårdigaste och bäst lämpade för svenska förhållanden. Andra lovande områden är den koreanska halvön, Nordkorea och bergen i Sydkorea varifrån LH odlar bland annat japansk ek, *Quercus serrata* och buskmagnolia, *Magnolia sieboldii*.

Arboretum Lassas Hagar (förkortat LH) är beläget på ön Svartlöga i Stockholms norra skärgård. Arboretet är drygt 5 hektar och hyser ca 2500 exotiska träd och buskar. Med arboretum menas ett område för vedartade växter (lignoser) som odlas för vetenskapliga ändamål. En av LH:s inriktningar är att provodla dekorativa men i Norden sällsynta trädarter. Många av dessa förekommer redan i handeln men lider ofta brist på hårdighet då de i naturen insamlats och förökats för att tillgodose en sydligare europeisk marknad. Sten Riddertjof, arboretets grundare, har under sina 15 växtinsamlingsexpeditioner till avsides liggande områden haft som mål att försöka finna de allra hårdigaste provenienserna eller klonerna inom arten. Till hjälp har bland annat utbredningskartor och meteorologiska data studerats. I sökandet har SMH-uppgifter erhållits som pekar ut platser på både norra och södra halvkloten med ett likartat klimat som Stockholmsområdet och närskilt dess skärgård. Dit har resmålen koncentrerats med undantag för Europa.

Pris: 20 kr

Arboretum Lassas Hagar

Guide till Stiftelsen Arboretum Lassas Hagar, Svartlöga

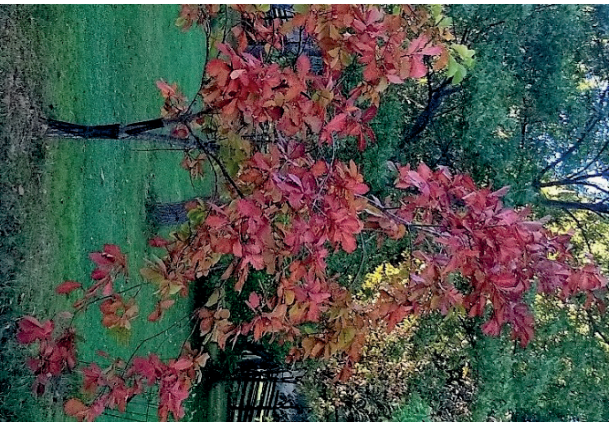
Karta och kort beskrivning av arboretet och ön

Välkommen till ett arboretum i Stockholms yttre skärgård.

N 59° 34' E 19° 03'

Mongolek från ryska Fjärran Östern med hängande växtsätt – kallad *Quercus crispula* 'Sakhalin Pendula'.

Blommande **Salix arbutifolia** och

Buskmagnolia från Mt. Myohyang Nordkorea

Rhododendron orbiculare från Kina

Stockholms skärgård hyser ca 24 000 husen öar. I den norra ytterskärgården i Norrtälje kommun ligger ön Svartlöga. Huvudön mäter en landyta om ca 3 x 1,5 km i östvästlig riktning. Därtill en egen skärgård, Lillskärgården jämte angränsande holmar, kobbar och skär. Till närmaste större ö Blidö är avståndet som kortast 8 landkilometer. Däremellan omgärdas Svartlöga av stora havsvidder, Rödkobbsfjärden i öster och Svartlöga-fjärden i väster. Svartlöga är en låglänt ö. Högsta punkten är uppmätt till 12 m över havet där landhöjningen fortgår med en takt av 4 till 5 millimeter per år. Under en mansålder märks därför strandförskjutningen eftersom landskapet är flackt både över och under vattenlinjen.

Klimatet är maritimt på grund av att den begränsade landytan omgärdas av långt större havsytor. Jämfört med Roslagskusten och intilliggande fastland kännetecknas det av sena vårar, svala somrar, varma och långa höstar samt milda vintrar. Årsnederbörden är låg, endast 450 mm per år men det kompenseras i någon mån av hög luftfuktighet.

Svartlögas historia kan sägas börja med de fiskare och jägare som regelbundet besökte ön. I slutet på 1400-talet när vegetationen fått fäste på ögruppen antas den första bosättningen ha skett. Långsamt växte befolkningen av fiskare och jagande skärgårdsbönder. Under 1600-talet beräknas invånarantalet vara knappt 10 personer. Därefter ökade befolkningen stadigt till 1880 då 127 sjöalar kunde inräknas. Redan 1910 hade befolkningen halverats och 1940 återstod ca 40 personer. I mitten på 1960-talet flyttade de sista bofasta till fastlandet då levnadsvillkoren blev alltför svåra. Särskilt då elektricitet saknas på ön vilket gäller även idag. Under 2010-talet har ön återigen fått några permanent boende.

har ön återigen fått några permanent boende.

Arboretet är beläget i en svag sänka omgiven av maritim lövskog 200 m väster om Svartlöga by. På så vis skyddas planteringarna mot de hårdaste och mest uttorkande vindarna. Området utgör ett 400-årigt kulturlandskap format av mångsysslade skärgårdsbönder där boskapen delvis fått beta fritt. Sedan mitten på 1900-talet har ängarna börjat växa igen då ringa eller ingen skötsel förekommit. Även marken blev delvis vattensjuk då dikeshållningen skedde endast sporadiskt.

Sten Ridderlöf +4670815544 sten@ridderlof.se

+46708155544

Barbro Ridderlöf +46708130090
ridderlof.barbro@gmail.com

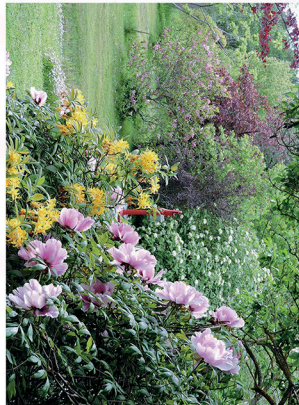
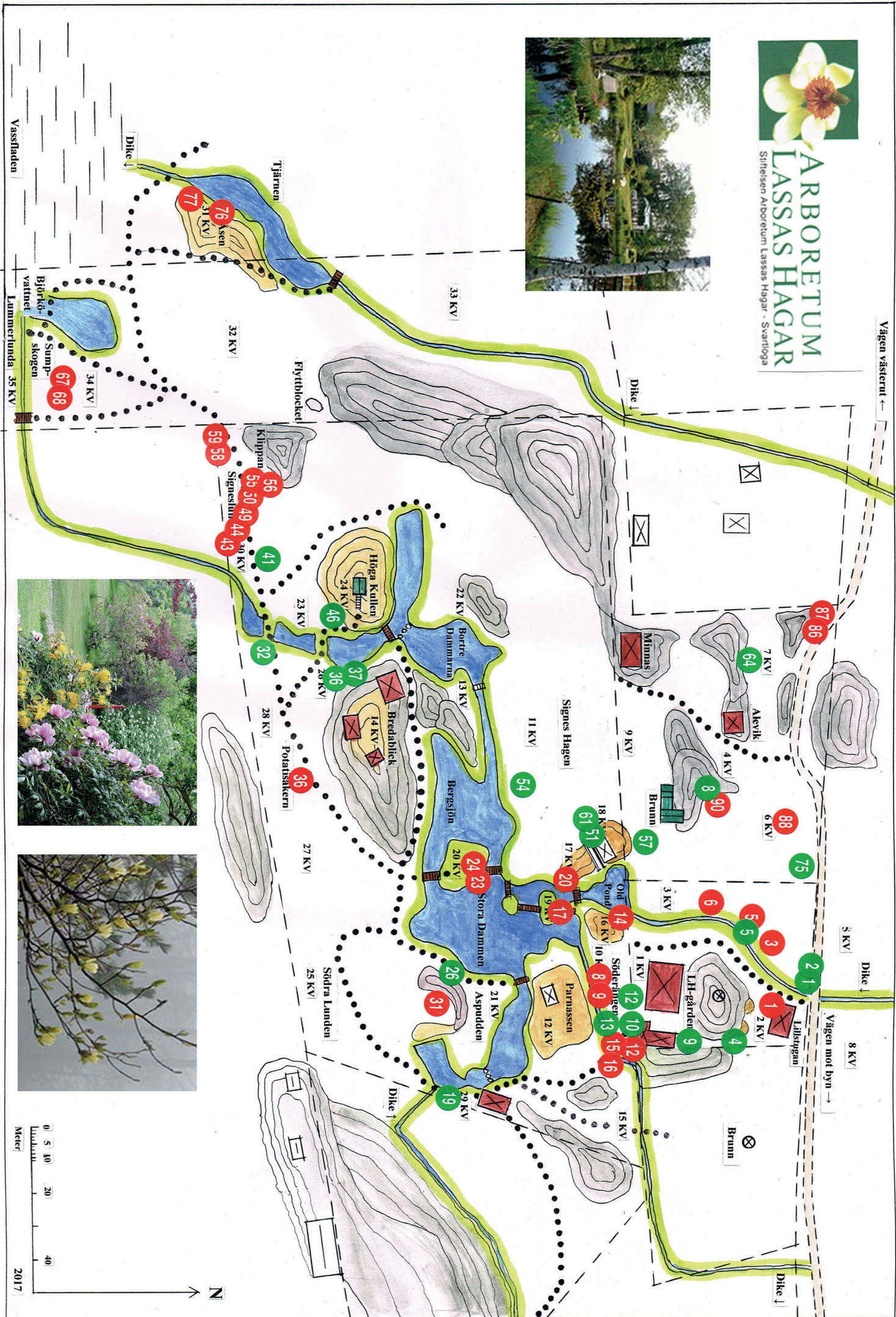
Barbro Ridderlöf +46708130090

www.lassashagar.se

ARBORETUM LASSAS HAGAR

Stiftelsen Arboretum Lassas Hagar - Svartlöga

MAGNOLIA WALK

- 1 = M. officinalis var. biloba
- 3 = M. kobus
- 5 = M. 'Leonard Messel'
- 6 = M. 'Susan'
- 8 = M. sieboldii 'Colossus'
- 9 = M. 'Big Dude'
- 12 = M. dawsoniana x sprengeri 'Divi'
- 14 = M. 'Butterflies'
- 15 = M. obovata
- 16 = M. ashei x macrophylla
- 17 = M. biondii
- 20 = M. 'Spectrum'
- 23 = M. x wieseneri
- 24 = M. wilsonii
- 31 = M. 'Silk Road' x insignis
- 36 = M. 'Black Tulip'
- 43 = M. sieboldii
- 44 = M. obovata
- 49 = M. obovata
- 50 = M. sieboldii
- 55 = M. fraseri
- 56 = M. 'Charles Coates'
- 58 = M. globosa
- 59 = M. sinensis 'Grandiflora'
- 67 och 68 = M. 'Silk Road'

OAK WALK

- 1 = Q. 'Pondain'
- 2 = Q. pontica
- 4 = Q x hickelii
- 5 = Q crispula 'Sakhalin Pendula'
- 9 = Q. robur
- 10 = Q. serrata ssp. mongolicoides
- 12 = Q. dentata 'Chanhaishan'
- 13 = Q. robur 'Pectinata'
- 19 = Q. dentata x crispula
- 26 = Q. aliena
- 32 = Q x hickelii
- 36 = Q. dentata
- 37 = Q. dentata
- 41 = Q. serrata
- 46 = Q. imbricaria
- 51 = Q. dentata 'Carl Ferris Miller'
- 54 = Q. cerris
- 57 = Q. imbricaria
- 64 = Q. rubra
- 75 = Q. macrocarpa
- 76 och 77 = M. obovata
- 87 = M. 'Nimbus'
- 88 = M. x loebneri 'Ballerina'
- 90 = M. acuminata var. subcordata

Arboretet startade 1980 i liten skala. Genom successiva markköp förstörades en fritidstomt till ett sammanhängande långsmalt markområde i nordsydlig riktning. Det sträcker sig från byns västra ände till öns södra kust innefattande några kobbar och skär. Landremsan är ca 650 m lång och består mestadels av låga, flata bergryggar omgivna av igenvuxna flador, dvs havsvikar som avskilts från havet i och med landhöjningen. Dessa byser idag vass, starr eller sumpskogsvegetation föga lämplig för trädodling. Hela området utstrålar skönhet, lugn och nära nog total orördhet då inga stigar finns. Med viss möda är det möjligt att ta sig till syvuddens och skåda ut över en milsvid fjärd med ett pärband av utskärgårdar i fjärran.

Det centrala området som visas på kartan är där de flesta planteringarna är gjorda under de fyra senaste decennierna. Dock har marken bearbetats avsevärt. Ett av öns huvuddiken passerar och förser vintertid ett totalt dammar med vatten. Dammarerna och kanaler har grävts upp på låglänta och särskilt sanika ställen. Med jordmassornas hjälp har landskapet skulpterats. Massorna har ofta strukits ut mot högre liggande berghällar planslipade under istiden. På så sätt har åstadkommit en varierad, tämligen vackert modellerad terräng med höjder och nödvändiga vattenmagasin till glädje för såväl träden som våra näckrosor. Under samma period har flera hus och paviljonger byggts. 2005 skänkte familjen Ridderlöf egendomen till en nybildad stiftelse som enligt urkunden ska förvalta och utveckla de dendrologiska ambitionerna i angiven riktning.

Intensiv skötsel under en lång följd av år och uppväxten av skyddande träd har skapat en mjuk och varm trädgårdsmiljö. Tillika med ett varmare klimat tycks många exoter kunna klara sig som tidigare inte varit att tänka på. Arboretet bedöms befinna sig i växtzon 2 men inte så få ställen pekar på ett mikroklimat i zon 1.

För de som har ett stort specialintresse av magnolior eller ekar ges här smakprov på arter och sorter som hittills fungerat väl i arboretet. De är ofta uppodlade från frö insamlat i naturen eller framtagna av skickliga hybridisörer som är medlemmar i Magnolia Society International. F.n. byser arboretet drygt 100 magnolior och något färre exotiska ekar. Rododendronsamlingen är ganska omfattande men många individer är för små och tar därför ännu inte så stor plats som de förfjäran.

